

TOPIC: LEGEND OF QIO COLO.

INFORMANT: HOBEVATA SOROWALE. (M 49)

PLACE OF ORIGIN: VUNANIU SERUA.

PLACE OF INTERVIEW: VUNANIU.

DATE:

INVESTIGATOR: MILIANA Q.
T.R.

Vinaka, na noqu Yavutu, au cavutu maikina mai Naivurevure mai Naitasiri. Keitou biuta mai na i tikotiko, ka keitou gole mai o ratou na neitou qase i liu. E ratou muria sobu mai va oqoi, ratou muria sobu mai na wai, keitou gole sobu tiko mai. Keitou yaco mai Tamavua, mai tiko kina. Oti, ratou mani tiki cake mai kina e so vei ~~xxxxx~~ x keitou, me vaka e ra tiko kina ni kua, me vaka taki Ratu Meli Loki, keitou mani gole sobu sara mai i Matasawa. Keitou mai vakaitikotiko e na neitou vanua ni kua, ko sa loma ni bai ni Kovana tiko. A neitou koro i liu o ya, keitou a mai vaka i tikotiko kina. Keitou mai tawana sara na vanua o ya, sa mani vakatokai sara me sa neitou, na tiki ni vanua o ya, o koya me vakatokai kina me o Suva. Ni bera ni keitou qai dewa mai, ki na vanua ko sa tiko kina na koro vou ni kua, ko sa yacana tiko o Suvavou. Mai na neitou tiko mai Suvavou, e vu ni neitou dewa sobu mai i Vunaniu, e vuna tu ni rau a veivala na veitacini. O rau na tubuqu, o rau na tukaqu makarua. Au rogoca na kena i talanoa, ka vuna na neitou sa mai eiko i Vunaniu, ni rau vala, ka mani tukuna sara o koya e qase vei rau, me tako tani sara mai

Suvavou, o koya e gone, o Atunaisa Mocolutu. O Atunaisa Mocolutu oqo, e watina e dua na marama ni Vunaniu. O koya e na mataqali o Nauabale, na yacana o Vanij Suranamasi. Rau sa mani vono mai i waqa, ka rau sa gole sobumai. Na nodrau nanuma, me rau gole soby sara tiko i Nadralla, ni qase oqo, e kena i tukuni, ni vasu i Nadralla, na nona vakasama o koya, me rau sa gole sara tiko vakadua i Nadralla. Ia, na nodrau vakamuri baravi sobu tiko ga mai, rau yacova mai na daveta i Vunaniu, sa lutu na karobo, ka mani tukuna sara kina o na watina, o Vani Suruna masi, me rau sa gole mada i nakoro me rau lai moce i nakoro i Vunaniu, me kena mataka, me rau qai gole sobu. Ni rau sa yaco yani ki nakoro, sa qai vakarogotaki ki namataqali o Nawabale, ni o Vanu Suranamasi vata kei Atunaisa Mocolutu, e rau sa tiko oqo, e na nodrau gole sobu tiko i Nadralla, vaka na nodrau veivala mai vakaveitacini mai Suvavou. A ratou mani lewa na mataqali o Nawabale, me rau sa kakua ni gole sobu, me rau sa tiko ga vakadua i Vunaniu. Mani lai tukuna vei Asunaisa, mani tukuna vei rau me rau sa kakua ni gole, me rau sa vakaitikotiko ga i Vunaniu. Ya na vuni neitou mai tiko i Vunaniu, mani yaco na gauna ni Veitarogi Vanua, mani ratou loma soli kina, o ratou na mataqali o Nawabale, me ratou kovuta e dua na tiki ni qele, me baleta na kawa i Vani. Na tiki ni qele oqo, e bula tu ni kua. E vakadonua na kovukovu, e rauta ni dua na drau vasagavulu ka ono na eka, e vakatokai tu, na qele oqo, na qele ni kawa nei Vani. Dau neitou tiki ni qele tiko na vanua oqo, keitou sa vakayagataka tiko, ia keitou sa mani vakaitikotiko kina i ~~Suvavou~~. Vunaniu, ia keitou se vola kawabulattikoga i Suvavou.

-- Au kerea ke o rawa ni vakaraitaka ga vakalekaleka vei au na, nomudou i drodro mai Naitasiri, o cei na nomudou vu, e gole mai Naitasiri, me gole mai Suvavou?

Vinaka, e sega ni matata sara vakavinaka vei au, se o cei na neitou vu. Ia, au qai rogoca ga e dua na i talanoa, ni tukuni ni dua na neitou vu, s tamata, sa mani vuki me Qio. Ke da muria cake e dua na wai mai Lami, i Qauia, i cake o ya, e dua na tobu e tikokina, e da na raica, e dua na vatu e davo koto e loma ni wai, e vaka sara toka ga na i bulibuli ni Qio. E tukuni, ni vanua o ya, e sa mai davo koto kina na neitou vu, ka sa mani vakayacani tiko kina na Qio ni Colo. Na yaca oqo, e bula tiko vei keitou ni kua. Na Lusiana Qio ni Colo. Ya na neitou vu beka, ko keitou lako vata tiko mai.

-- Vinaka, me vaka ga ni o a vakaraitaka tiko na nomudou gole mai Naitasiri, dou gole sara mai e na matasawa i Suva, o rawa beka na vakamacala taka na i balebale ni vosa na Suva kei na yaca ni matasawa o dou a mai toka kina, mo dou mai toka kina vakawawa? Vinaka, au rogoca na kena i tukuni, ni tukuni ni vanua o ya, e tiko kina na i Suvasuva. Na yala ni qele, ko e vakatokai tiko na suvasuva. Mani vakatoka tu kina na vanua o ya me o Suvaa. Ia, i muri ni keitou sa dawa mai na vanua keitou sa tiko kina oqo, sa mai vakayacani me o Suvavou.

-- Na cava beka na nodrau veisei o rau na veitacini, mani vakavuna me gole sobu mai e dua i Vunaniu?

Sa vinaka, au rogoca na kedrau i tukuni, e tukuni ni rau vala na yalewa. E tukuni ni rau vala mai valenikuro, ka mani lai tarai rau sara kina na veitacini tagane, mani vakavuna me rau veisei.

E tukuni, ni dua vei rau na marama, e watina e dua vei rau na neitou i tubutubu oqo, e marama ni Nabukebuke, ia o koya e wati Atunaisa Mocelutu, e marama ni Vunaniu.

-- Me vakatikoga ni nomudou vu o Qio Colo, au kerea ke rawa ni o solia e dua na nomu vakasama, ke dau dua tu beka na kena i vakaraitaki vei kemudou, me vaka ni dou mai vakayagataka tiko na yacana me yaca bula vei kemudou, e sega beka ni da dua na gauna, e dau vakaraitaki koya mai kina, se dua na kena waqawaqa beka?

Vinaka, au dau rogoca ga ni ratou dau tukuna na neitou qase, me keitou kakua sara ni kania na qio. Baleta ni neitou vu tiko.

Kevaka keitou dau kania e dua na qio, e dau tauvi keitou e dua na mate ni kuli, e dau rairai vei keitou, ni dau dua e kania na qio.

~~xē dau tu tale na wai, me suk kina~~

-- Na cava sa na qai caka kina?

E dau tu tale na wai, me na sui tale kina, se dau tutu ga vaka lailai, sa dau dede, lai vaka e seavu tale mai. E vakaraitaki walega vei keitou, kevake e dua e kania na qio. E dau vakaraitaki ga ni tauvi koya, vakalailai sa seavu tale yani.

-- E tiko tale beka e so na gauna, o dou dau qaravi koya kina, me dau solia kina vei kemudou e so na mana?

Au se sega vakadua, meu raica me ratou qarava o ratou na noqu qase. Ia, e dua ga na baca, o keitou na kena vuniwai. E vakatokai tiko na baca oqo, na Volikoto. Ia na baca oya, e keitou tara ga, e oti vei koya e tauvi koya tiko. E tiko e ligai keitou na mana.

Au sega mada ni kila, se ya baleta ni solia na neitou vu, na ka ga au kila, ni keitou na kena vuniwai. Ni dua e tauva, ~~vai~~ keitou tara ga e bula.

-- Na mataqali mate vakacava?

Na yacana tu na Volikoto, e yacana vaka-Vunaniu. E na baca o ya, ke dua e tauvi koya, e na ceguceguleka.

-- Vinaka, na gauna dou sa gole sobu mai kina i Suvavou, i Vunaniu, dou gole beka mai o ya, sa tawa tiko yani o Vunaniu?

Io, sa tawa tiko na koro o Vunaniu.

-- E ra gole mai vakacava, e ra gole ga mai yavadrau, se rau gole ga mai e na waqa beka?

Au rogoca ni a dua mai na nodrau waqa. E rau gole sobu kina. Na waqa vaka-Viti. E rairai vakalaca beka na waqa o ya, rau lai gole sobu sara kina.

-- Me vaka ni dou sa mai tauyavu i Vunaniu, me vaka mo dou sa mai vakaitikotiko beka kina, sa mani yaco sara me soli kina na nomudou tiki ni qele, e sega beka ni dua na ka ni vakavinavinaka, o dou vakayacora, se me vakaga na noda vakayacora na noda i tovo vakavanua, ni dodonu me vakayacori e dua na ka ni vakavinavinaka?

Vinaka, walega oqo, na noqu sa tiko kina, au qai raica ni sa qai caka e dua na kena magiti, ka vakatokai na i Vakalutu ni Qele.

Keitou sa qai cakava vei ratou na mataqali o Nawabale, me keitou butuka kina na qele, se me keitou vakavinavinaka taka kina na qele a ratou solia, me baleti keitou na kawa i Vani.

-- E mataqali magiti vakacava?

Na dua na vuaka, dua na kato magiti, qai mai dua na kamunaga, na ke na i sobu.

-- O cei beka e vakacabora, ka vakacabori talega vei cei?

E vakacabora o noqu qase e sa bale, Kōlipate Bokani, vua na Turaga

ni Mataqali o Nawabale, o Eroni Matanitobua.

-- Ni sa oti oya, e dua tale beka na ka, e dau vakayacorà tu me dau kilai tiko kina na nomudou tu i Vunaniu, se dua beka na soqo vakavanua e dau vakayacori e Vunaniu, e dau vakaitavi taki kina na mataqali duaduaga e tiko mai Suvavou?

Vinaka, na neitou tiko i Vunaniu oqo, keitou sa wili tikoga e na mataqali, na mataqali nei Vanu Surunamasi. Na mataqali o Nawabale. Keitou sa okati tu, ka wili tu, vakalewe ni mataqali vaka lewe ni mataqali o Nawabale, e na kena cakacaka taucoko sara. Vaka-Vanua, na Lotu, na Matanitu, kei na wasewasei na cakacaka, e na tutu vakamataqali ko Vunaniu, keitou sa wili tu ga, me keitou lewe ni mataqali o Nawabale.

-- E dua tale beka na ka o nanuma mo vakaraitaka, se e dua na i vaka-sala o dodonu mo solia, se e dodonu ga me vakaraitaka, me baleti ira na kawa mai muri?

Vinaka, taumada au na via vakaraitaka na luvedrau, o Atunaisa Moxelutu, kei Vani Surunamasi, e ratou a lewe tolu na tagane. A qai ulumatua o Viliame Vataisau, tarava o Kevueli Kunamomo, katolu sara o Alipate Bokani. O ratou oqo, na luvedrau, o ratou na neitou i tubutubu, e ra lako mai Suvavou. Ia, ni kua, sa dua na i wiliwili levu na neitou i wiliwili, e tiko e na koro o Vunaniu. Na keitou lelevu, e sa vakatale tiko e dua na mataqali, e na koro o Vunaniu, e na keitou lelevu.

-- Kena i balebale beka oqori, ni dou sa na sega ni lesutale ki Suvavou?

Io, e sa na keitou sega tale beka ni lesu. E dua ga veikeitou a

lesutale, ni ra a lakovi keitou mai vaka-vanua na koro o Suvavou. E na yabaki tinikaciwa vasagavulu ka vitu, me keitou sa lesutale ki Suvavou. Ia, sa mani lesutale ga kina, e dua vei keitou, o Ponipate Bokani, e luvena o Watisoni Ratulevu. Ia, a sa lai leqa o Ponipate Bokani, sa lai leqa talega o Watisoni Ratulevu. O rau ga o ya, keitou sa veivosaki me ~~kaxia~~ rau lesu tale, o keitou me keitou sa tiko ga i Vunaniu.

O au o Josevata Sorowale, mai na lomanikoro o Suvavou, a noqu i tokatoka o Mataiqereqere, e na mataqali o Yavumata, e na yavusa o Nadonumai. Me vaka na i tukutuku au sa solia oti, e vica na ka e lutu tiko, au vinakata meim tomata tale mada i ke, se u vakuria tale kina i ke, me matata vakavinaka cake, na noqu i tukutuku. Matai, sa noqu yavutu e kilai tiko o Naivurevure, mai Naitasiri, ko ya e na vanua vaka-Turaga o Waimaro Levulevu. Ia na neitou dewa sobu mai, e ratou vakamuri wai sobu mai na noqu qase. Ke na i tukutuku ni ratou a vodo waqa mai se bilibili beka, e ratou muria sobu mai na wai, e na nodratou lako sobu tiko mai. Na i matai ni vanua e ratou a mai vakai tikotiko kina, o ya e Nacokoika. Oti vakalailai, ratou sa biuta mai, e ratou sa tiko kina e so vei keitou. Biuti Nacokoika, ratou gole sobu mai, ratou mai dua tale na vanua, ratou mai kele kina, ratou veituitui kina i Toga Naqavoka. E ratou tiko kina e so veikeitou. Vakalailai, ratou sa dewa sobu sara tiko mai na kena vo, me yacova ni keitou sa mai tawani Suva. Ko na vanua, qai lai neitou koro, neitou i tikotiko talega, ratou

mai taya na neitou qase, me nodratou koro. Ia, me vaka ni keitou kai Naitasiri dina, na neitou qele, e na gauna ni kua, e se tu ga na neitou qele e na vanua vaka-Naitasiri, ya mai Tamavua, e na vanua nei Ratu Meli Loki. Na qele o ya, keitou se taura tiko ga na kena lisi. Yacova ni kua, na neitou lisi taucoko, e se lako tiko ga mai na lisi ni vanua oqo, e se lako tiko ga mai vei keitou. E i vakadinadina tiko kina, ni keitou a qai Naitasiri dina ga.

Ya, au vakabauta ni sa na vukea sara vakalevu, na noqu i tukutuku au sa kacivaka oti. Me vakamatata taka vakavinaka cake, na nodratou dewa mai, na noqu qase, mai na neitou yavutu, me yacova mai na vanua keitou sa vakai tikotiko kina, ka neitou koro o Suva.

-- Vinaka, au kerea ke o rawa ni vakamacala taka vei au, na i balebale ni Nacokaika?

E sega soti ni matata sara vei au, se cava na i balebale ni yaca oqo o Nacokaika. Na ka ga au kila, na kena i tukuni ni neitou a lako mai, e na vanua keitou a mai vakacegu tu mada kina, keitou a mai vaka i tikotiko kina. Ia, na i balebale ni Nacokaika, au sega mada ni kila, se cava na i balebale ni Nacokaika.

-- O cei soti beka, na nodra gole tiko mai o ratou na nomudou qase, me vaka ni o a cavuta tiko, ni o ira na nomudou qase, au kerea ke o rawa ni vakaraitaka na yacadratou?

Au sega ni kila talega na yacadratou. Na ka ga au kila, ni o keitou na tokatoka o Mataqereqere yavusa, na mataqali o Nayavumata, o keitou na lako sobu tiko mai oqo. Ia, keitou lako tiko mai oqo, e ra tiko tale yani e so. E ratou se tiko ga yani oqo e na neitou yavutu. E ratou bula tu, ka ratou tiko ni kua, o ratou na tokatoka Mataqereqere. Na mataqali talega o Nayavumata, e ratou se tiko

ga mai e na neitou yavutu ni kua. Au sega ga ni kila, na yacana o koya e lako sobu tiko mai oqo.

-- E vakacava beka na nomu vakamacala taka tiko na Qase Bakola? Au kerea, ke rawa ni o solia vakalailai na nomu vakasama, me baleta na yaca o ya?

E dau talanoa taka vei au na buqu mai Suvavou, e tukuna tiko vei au, ni neitou koro, mai Suva, o koya e loma ni bai tiko ni kua, na kena matasawa, e yacana tiko na i Qasiqasi ni Bakola. Na yaca ni Matasawa o ya. Ia na kena i balebale, e se sega mada ni tukuni vei au, au se sega ni kila, se cava na kena i balebale, Qasiqasi ni Bokola. E tukuni ga vei au, ni yacani matasawa o ya, na i Qasiqasi ni Bakola.

E- E vakacava beka na Qio Colo, ko iko vakaraitaka ni davo tiko mai Suvavou?

E tukuni ni neitou vu na qio, ia e qio ni Colo. E tukuni e lako vata sobu tiko mai kei ratou na gole mai i liu. A kena i tukuni au rogoca i liu, ni a tamata. I muri, sa qai mai vuki me qio. Ia, sa mani toka tiko na Qio oqo, me Qio ni Colo. Ia, na vanua eqsa lai davo toka kina na wai, na gusu ni wai e na yasa ni koro o Suvavou, na wai e lako cake i Lami, me da gole cake yani i Qauia. E dua na tobu e tiko mai cake o ya, e davo toka kina e dua na vatu i loma ni wai, e vaka sara toka ga na i bulibuli ni qio. E tukuni ni vanua oqo, e sa lai davo koto kina na neitou vu oqo, o Qio ni Colo. Ia, sa bula tiko na yaca oqo, vei keitou ni kua. E keitou vakayagataka tiko na yaca oqo. E dua na yaca vei iratou na neitou gone yalewa, e taura tiko na yaca oqo o Lusiana Qionicolo.

- Sa vinaka, e dua beka na kena vakaraitaki, se dua beka na kena waqawaqa, e dua vei kemudou, me vakaga ni vakarautaka tiko na nomudou vu, e rawa beka ni o vakamacala e na tikina o ya?
- Au sega mada ni taura mada vakavinaka sara, e dua ga na ka au kila, au raica, au a donumaka, au mai donuya talega, ni o ratou na noqu qase e ratou vakaburekalou, e dua ~~iki~~ tiko, na nodratou Burekalou. Ia, au sega ni kila, se cava e ratou dau qarava tiko e na Burekalou oqo. I na gauna saraga au mai donuya oqo, keitou sa qai bokoca kina na Burekalou oqo, me sa kakua ni dua na Burekalou. Sa mani keitou vakaraitaka ki na vanua, mai kerei sara vei talatala me mai masulaka, me sa talaraki vakadua, me sa kakua tale ni duri tiko na neitou Burekalou, yaco mai ni kua.
- Na cava beka na mate, o ni vakaraitaka tiko, ni kemudou dau kila na kena wai, dou tara ga sa mana, sa oti beka?
- Io, e dua tiko na mate, keitou kena Vuniwai tiko. Na mate oqo, ke dua e tauvi koya, keitou tara ga, e na bula na tamata e tauvi koya tiko. E vakatokai tiko na mate oqo, na, ke dua na tamata e tauvi koya na mate oqo, e na manati koya mai na cegu-ceguleka. E na cegu oca mai. Ia, na gauna ga keitou na lai tarai koya kina, e na yali na baca oqo, e na bula sara mai o koya. E yacana i ke na Volikoro. E neitou mate tiko, ia au rogoca na kena i tukutuku e ratou tukuna na neitou qase, baleta e ka ni neitou kaya, e dewa sobu tiko mai. Kevaka e dua e tauva, kevaka e ra yali tu na neitou qase, rawa ni dua ga na gone e lai tara ga na tamata e tauvi koya tiko, e na bula.
- Ke na i balebale, e sega ni dua na kena wai, se dua na kena waiwai o ni vakayagataka?

E tiko na kena wai, ia, e ratou tukuna na neitou qase, me keitou kakua ni vakayagataka na kena wai. Baleta kevaka keitou via vakayagataka na wai, de na caka tale e so na kena ka me vaka na kena vakabogiva. Na ka o ya, e sega ni vinakati. Me kakua ni vakayagataki na wai. Me yacova tu mai ni kua, keitou sega ni bau vakayagataka vakadua na wai, kevaka e dua e tauva, keitou tatara ga.

-- Kena i balebale oqori, na gauna e yaco mai kina na tauvimate o ya, sa na yacovi koya tiko beka mai na geguleka, se, dou kila vakacava ni nomudou mate?

Sa vinaka, na neitou tiko oqo e nayasayasa vaka-Serua oqo, e ra sa kila vakavinaka tu na mate oqo. Ni qai dua ga e tauva, e ra sa kila sara, na nodratou mate mai Vunaniu oqo. E ratou sa na cicivi keitou sa ra mai, me lako e dua. N koro cava ga, mai Serua, mai Namaqumaqua, mai Naboutini se Korovisilou, me dua ga vei keitou e lako, me lai tara ga.

-- E sega beka ni dua na tabu o dou solia?

Na kena tabu, na gauna e tauvi koya tu kina na baca oqo, e tabu ni gunuva na ti katakata, kevaka e via gunuva na ti, e na vakaliliwa na ti, e tabu na ka damudamu, ya e na gauna ga e tauvi koya tiko kina na mate o ya. Ni sa oti ga na mate o ya, sega sa rawa ni kania tale na ka e tabu kina.

-- Mai na gauna dou tara ki na na mate, na cava beka na balavu ni gauna, e sa na qai mamada kina o koya e tauvimate?

Kevaka e bibi sara, na mate e tauvi koya tiko na mate oqo, keitou na tara beka ga vakatolu. E tolu ga na gauna keitou na tarai koya

kina, ya sa na bula, ya kevaka e sa na bibi sara na mate e na tauvi koya tiko.

-- Ke na i balebale oqori, ni sega tale ni dua na ka, e na lai vakayacora mai o koya e tauvimate, na gauna sa oti kina na bogi tolu? E sega, e tabu e na neitou cakacaka, me keitou taura kina na dua na ka, se me caka vei keitou e dua na ka. E ratou kaya na neitou qase, me keitou kakua ni taura sara kina e dua na ka, me yacova tiko mai ni kua.

-- Daru lesu tale mada ki muri, na nomudou lako mai Naitasiri, dou gole sobu mai, dou yaco sobu mai i Vunaniu, au kerea, ke o rawa ni vakamacala vakalekaleka, e na gauna dou sa yaco mai kina i Vunaniu, e na gauna dou cabe mai kina e na matasawa e Vunaniu, dou cabe, dou cabe i vei?

Vinaka, e ratou tukuna na qase, ni dou sa donuya mai na matasawa i Vunaniu, sa tukuna sara o koya na marama ni Burenitu oqo, o Vani Suranamasi, vua na watina, na neitou qase, o Atunaisa Mocolutu, me daru sa gole mada ki noqu koro. E kena i talanoa, ni tukuna vakatolu vua, na nodra soko tiko e na waqa ni Viti. Na kena i katolu ni nona tukuna vua, sa qai golea mai na neitou qase oqo, na drua ni Viti. E rau kele sara ga i matasawa, e rau kele saraga i nona koro. Dou kele, dou sobu sara yani ki vanua, rau marautaka sara o ratou na vo ni mataqali, na marama oqo, o Vani Suranamasi, o rau na nona qase, o ira na wekana, e ra sa marautaki koya. E na gauna o ya, e se dua voli mai kina na luvedrau tagane. E na nodrau lako tiko mai oqo, o Viliame Vatagisau, o koya e se sucu i Suva. Na nodrau lako tiko mai o ya, rau sa kauti koya tiko yani. Ia, ni rai sa yaco mai kea, se sa mai tukuni sara vei ratou na nona

mataqali yalewa, na nodraim lakolako. Sa mani tukuna tiko mai o Atunaisa Mocelutu, me rau sa gole sara tiko i Nadrara, Nadroga, me baleta ni vasu kina o koya. E ratou sa qai mani tarovi koga na mataqali nei Vani, sa ra mani tukuna me rau sa tiko ga i Vunaniu, me rau kua ni lako sobu tale. Ko na tiko o ya, me yacova sara ni soli e dua na tiki ni qele, e ratou solia na mataqali, me i vadei ni nodratou lai tiko i Vunaniu. Na qele oqo, e kovuti tiko vei keitou, ka qele ni kawa i Vani. Ya, keitou sa mani tu kina me yacova sara tiko mai e na gauna ni kua.

-- Kena i balebale oqori, ni sa na sega na lesutale i Naitasiri? Io, au vakabauta ni sa na sega na lesutale i Naitasiri, se i Suva madaga, baleta ni u rogoca, ni a tukuna o koya na qase oqo, o Atunaisa Mocelutu, ni sa voleka ni mate, qai tataunaka o koga, me kua tale ni dua na kaya me lesu tale i Suvavou. Ya na nona vosa ni tatau.

-- Vinaka, ni sebera ga ni tini na nodaru veitalanoa, au kerea ke dua tale beka na ka o via vakaraitaka, se dua tale beka nai vakasala o via tukuna, me baleti ira ga na nomudou kawa?

Vinaka, e dua ga na ka, o au, e naveigauna, au dau vakasamataka tu kina, na neitou i dewadewa mai, me yacova mai na neitou mai tiko i ke, e Vunaniu. E so vei keitou, e sa lai tiko tale mai i Suva. E ratou lai vakaitikotiko e na neitou qele mai Deleinavesi. Ia, e dua na ka na neitou dau vakasamataka tu, na lewa ni neitou qele, mai Suva, me vaka e da sa raica tu ni kua. Na keitou lelevu, keitou sa lelevu o keitou, o ratou na tiko mai Suvavou, na lailai ni neitou qele mai Suva. Ia, keitou kalougata cake o keitou na tiko oqo e Vunaniu, ni sa bau mai volai toka vei keitou

e dua na tiki ni qele, ko ratou solia na Turaga e ke, e tiko o ratou na mataqali o Nawabale, keitou sa mai vakaqele toka kina, keitou toka kina e na koro o Vunaniu. Ia, au se sega ni vakabautata, me na dua na gauna, keitou na lesu tale i Suva, se ki na neitou yavutu, i Naivurevure, Naitasiri, e na vanua vaka-Turaga o Waimaro Levulevu.

** Vinaka vakalevu, o ni a rogoca tiko o ya, na domoi Josevata Sorowale, mai Suvavou e Lami, ia, e sa mai vakaitikotiko, e na koro vaka-Turaga o Vunaniu, e na tikina o Serua.

SA

OTI.